

Развиващият се проект за европейска социална политика. Погледът на студентите

Научен редактор: Сийка Ковачева
Технически редактор: Петър Парапанов

Пловдив
2023

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО
„ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

© Сийка Ковачева – научен редактор, 2023

© Петър Парапанов – технически редактор, 2023

© Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2023

ISBN 978-619-202-876-3 (web)

СЪДЪРЖАНИЕ

Европейската интеграция в областта на социалната политика през погледа на студентите.....	5
<i>Сийка Ковачева</i>	
Сравнителен анализ на студентското мнение за най-важните социални проблеми в ЕС и в България.....	10
<i>Доротей Димова</i>	
„Зелена магия“. Сценарий за бъдещето на Европейския съюз, ако зелената енергия вземе връх.....	20
<i>Божидара Саватинова, Мина Ликоманова и Тихомира Добрева</i>	
Дигиландия. Сценарий за бъдещето на Европейския съюз, ако дигитализацията вземе връх	27
<i>Доротей Димова и Петя Пенчева</i>	
Европейски стълб на социалните права	33
<i>Ваня Велинова</i>	
Директива относно адекватните минимални работни заплати.....	48
<i>Ивана Модева</i>	
Политика на ЕС в подкрепа на младежта.....	53
<i>Ваня Велинова</i>	
Европейска година на младежта	60
<i>Мария Стоянова</i>	
Европейска гаранция за децата	66
<i>Стефани Троянска</i>	
Справедлив екологичен и цифров преход.....	76
<i>Петя Пенчева</i>	

Европейската интеграция в областта на социалната политика през погледа на студентите

Сийка Ковачева

Социалната сигурност на европейските общества е важна цел в процеса на европейска интеграция. Формирането на обща политическа линия за гарантиране социалните права на гражданите е проект, който се развива от първите стъпки, предприети за създаване на Европейската общност в средата на 20 век до последните решения на европейските институции за справедлив екологичен и дигитален преход. Постигането на социална хармонизация се формулира още в член 117 на Договора за създаване на ЕИО (1957), но се разглежда само като очаквана социална последица от създаването на общ пазар, а не като условие за икономическата интеграция (Hantrais, 2007). Предвиденото в Договора създаване на Европейски социален фонд се ограничава само до финансов механизъм за подкрепа при затваряне на предприятия и защита на здравето на работниците. Така първоначалният подход към европейската интеграция, основан на стремеж към секторна интеграция и отказ от по-мощни, но по-трудно осъществими проекти, може да бъде определен като функционалистски (Threlfall, 2003; Минков, 2011).

Разширяването на обхвата на социалната политика на Европейския съюз в следващите етапи на интеграцията се осъществява като оспорван процес на преосмисляне ролята на социалната политика, основано на разбиране за взаимосвързаността между икономическата ефективност и социалната справедливост. Новите социални инициативи на Европейската комисия в отговор на кризите, породени от последиците на пандемията Ковид19 и агресията на Русия в Украйна, като Подсилената гаранция за младежта и Европейската гаранция за децата стимулират иновативен подход към социалната политика като „социална инвестиция“, от която се очаква възвращаемост чрез едновременното осигуряване на социално включване на групи в уязвими ситуации и икономически растеж (Ковачева, 2022). Доколко обаче наслагването на екологичния и дигиталния преходи

ще се реализира по социално справедлив модел, който няма да изостави никого, е отворен въпрос. Дали създаденият през 2021 година Фонд за социален преход, допълнен през 2023 година със Социалния фонд за климата ще предоставят достатъчно ресурси, за да направят иновативен пробив, осигурявайки необходимата подкрепа за най-уязвимите или ще стигнат, както смятат някои анализатори (Виж Crespy & Munta, 2023) само да облекчат очакваното, силно неравностойно социално въздействие на въглеродните пазари? И по-общо, как ще можем да достигнем до бъдеще, в което приложението на дигиталните технологии и използването на ограничените природни ресурси няма само да обслужват икономическия растеж, а също така и по-скоро ще създават условия за социално и екологично устойчиво благополучие на хората?

Тези и други въпроси вълнуват студентите, включени в семинарите по европейска социална политика, проведени през пролетта на 2023 г.¹ Техните дискусии са в основата на съставянето на този онлайн сборник. В него са включени анализи и презентации на обсъжданите актуални проблеми, свързани със социалното измерение на европейската интеграция. Първата статия с автор Доротей Димова представя резултатите от анкетно допитване относно най-важните социални проблеми на България и Европейския съюз и очакванията на студентите от три хуманитарни специалности за собственото им бъдеще. Младите хора виждат множество общи предизвикателства пред европейските граждани и изразяват еднакъв умерен оптимизъм за бъдещето на страната и съюза, като имат значително по-високи очаквания за личните си жизнени планове. Изводът, който се налага, е, че младите хора са възприели неолибералния принцип за лична отговорност, независимо от структурните и институционалните ограничения (Виж Furlong & Cartmel, 2007; Franceschelli, M. & A. Keating, 2018; Ковачева, 2020).

Следващите две статии са текстове, описващи създадените от студентите, участващи в семинарите, сценарии на бъдещето за възможното развитие на европейските общества в следващите 10 години. Създаването на сценарии на бъдещето е инструмент за анализ на политики, който описва възможен набор от бъдещи условия

¹ Семинарите са проведени с подкрепата на програма Еразъм+ на Европейския съюз, проект № 620841-EPP-1-2020-1-BG-EPPJMO-CoE.

(Moniz, 2005). Този подход проследява промените в значими индикатори във времето, като включва ключови събития, които оформят възможните политики на държавни институции, местно управление или частен бизнес. Създаването на сценарии е метод за анализ на риска в бизнес средата и държавното управление и за прогнозиране на вероятни социални тенденции в средносрочен план – 10 години. Създаден от компания Шел през 60те години на 20 век, методът се основава на анализ на възможните, макар и несигурни тенденции и изгражда стратегически умения за правене на избор относно бъдещото поведение на компания, сектор, регион или страна. Иновативният потенциал на създаването на сценарии за подготовка на публичната политика в условията на несигурност и възможни изненади от бъдещи развития е в планирането и вземането на сложни решения, като с отчитат противоречиви обществени интереси (Volkery & Ribeiro, 2009; Dean, 2019). Приложението на метода включва провеждането на дискусии и избор на несигурните, но важни тенденции, представяне на възможните сценарии и преговори за тяхното изграждане. Основни правила на процеса се основават на разбирането, че няма верни и грешни отговори, всички участници са равни и следва да имат възможности да се изкажат, като никой не доминира над останалите.

Този инструмент е прилаган и от експерти за развитието на европейската интеграция, като са проследявани различни тенденции (Виж Gough, 2021; ЕЕА, 2022). В семинарите по европейска социална политика задачата на студентите беше да опишат възможните развития на европейските общества и живота на обикновените хора в тях. От първоначално набелязаните множество тенденции, участниците избраха две важни насоки – въвеждането на зелената енергия и дигитализацията на икономиката и социалния живот. Разделени на две групи, след множество дискусии и представяне на резултатите, те стигнаха до създаването на два сценария: „Зелена магия“ и „Дигиландия“. В заключителното обсъждане студентите формулираха извода, че и двата възможни „свята“ имат своите положителни и отрицателни страни, като сценарият с най-големи предимства е взаимното обогатяване на двете тенденции при зачитане на тяхното социално измерение и осъществяване на целенасочена политика за включване на групите в уязвима ситуация.

Последните пет публикации (на основата на студентските презентации в пауър поинт) представят нови инициативи на ЕС в областта на социалната политика. На семинарите студентите обсъдиха целите и насоките на Европейския стълб на социалните права, Директивата относно адекватните минимални работни заплати, Подсилената младежка гаранция, Европейска година на младежта и Гаранцията за децата. Последната презентация е посветена на справедливия екологичен и цифров преход в Европа, която, разработена по-подробно, беше представена пред българското бюро на Европа Директно в Пловдив.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Ковачева, С. (2022). Тенденции в развитието на европейската интеграция в областта на социалната политика, *Проблеми на постхуманизма*, бр. 12, № . 2, <https://doi.org/10.46324/PMP2202156>.
- Ковачева, С. (2020). *Преходите в жизнения път на младите хора*. Пловдив: Унив. изд. „П. Хилендарски“, ISBN 978-619-202-574-8.
- Минков, Ж. (2011). Социалната политика на ЕС – цели, нива и обхват, https://eprints.nbu.bg/id/eprint/851/1/Social_policy_of_the_EU_Zhivko_Minkov_2011.pdf
- Crespy, A. & M. Munta (2023). Europe’s just transition—still out of reach, *Social Europe*, <https://www.socialeurope.eu/europes-just-transition-still-out-of-reach>
- Dean, M. (2019). Scenario Planning: A Literature Review, paper prepared as part of the MORE (Multi-modal Optimisation of Roadspace in Europe) Project, Work Package 3 (Future Scenarios: New Technologies, Demographics and Patterns of Demand). Project Number: 769276-2 (<https://cordis.europa.eu/project/id/769276>).
- EEA (2022). The ‘Scenarios for a sustainable Europe in 2050’ project, <https://www.eea.europa.eu/publications/scenarios-for-a-sustainable-europe-2050/the-scenarios>.
- Furlong, A. & F. Cartmel (2007). *Young People and Social Change*. Open University Press.
- Franceschelli, M. & A. Keating (2018). Imagining the Future in the Neoliberal Era: Young People’s Optimism and Their Faith in Hard Work, *Young* 26(4S) 1S–17S, DOI: 10.1177/1103308817742287.

- Gough, I. (2021). Two scenarios for sustainable welfare New ideas for an eco-social contract, European Trade Union Institute, Working paper 12, 1–38.
- Hantrais, L. (2007). *Social Policy in the European Union*, Third Edition, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Moniz, A. (2005). *Scenario-building methods as a tool for policy analysis*. Munich Personal RePEc Archive.
- Threlfall, M. (2003). European Social Integration: Harmonization, Convergence and Single Social Areas, *Journal of European Social Policy* 13(2):121–139, DOI: 10.1177/0958928703013002002
- Volkery, A. & T. Ribeiro (2009.) Scenario planning in public policy: Understanding use, impacts and the role of institutional context factors. *Technological Forecasting & Social Change* 76, 1198–1207.

Сравнителен анализ на студентското мнение за най-важните социални проблеми в ЕС и в България.

Доротея Димова

Увод. Актуалност на проблема

В „Проблеми на социалната политика“ Титмус твърди, че социалната политика се отнася до разпределението на ограничени ресурси за задоволяване на определени социални потребности, преди всичко за поддържане и развитие на човешките същества. Независимо от разликите в различните общества и епохи, социалните нужди неизменно се отнасят до опазване на здравето, жилищното настаняване, образованието и постоянния доход на гражданите на едно общество. Според него тази сложна сфера на социалния живот се намира във вън от или на границата на така наречения свободен пазар, механизмите на ценообразуването и печалбата (Ковачева 2018: 7-7-15). Социалните политики могат да бъдат под формата на закони, насоки или контрол и могат да идват от различни източници, като например правителството, глобални организации, обществен натиск, НПО сектор и други.

Социологическите изследвания също могат да повлияят за създаването на такива политики, чрез акцентирането на проблемни ядра в различни обществени и значими аспекти. Социалните политики се занимават с начините, по които обществата по света отговарят на човешките нужди за сигурност, образование, работа, здраве и благополучие. Тези политики са насочени към това как държавите и обществата отговарят на глобалните предизвикателства на социалните, демографските и икономическите промени, както и на проблеми като бедността, емиграцията/миграцията, различните видове неравенства. Социалната политика анализира различните роли на националните правителства, семейството, гражданското общество, пазара и международните организации в предоставянето на услуги като поддържане на доходите и намаляване на бедността, пенсии, здравеопазване, жилищно настаняване и други, и подкрепа през целия живот от детството до старостта. Тези

политики имат за цел да идентифицира и намерят начини за намаляване на неравенствата в достъпа до услуги и подкрепа между социалните групи, определени от социално-икономически статус, раса, етническа принадлежност, миграционен статус, пол, сексуална ориентация, увреждане и възраст, и между страните. Следователно едни от основните принципи на социалната държава са:

- Гарантиране правото на труд и стремеж към пълна заетост, което включва подобряване на условията на труд и заплащането, както и участие на работниците във вземането на решенията в предприятието;
- Мерки срещу бедността, тъй като тя води до социална изолация;
- Защита на работниците и техните семейства срещу различни видове рискове

Методология

Тази статията е посветена на мнението на студентите в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, изучаващи хуманитарни науки, относно социалните проблеми, които те смятат, че съществуват в страната и Европейския съюз. Изследването е проведено с помощта на анкета, състояща се от два отворени въпроса и три въпроса, съставени с помощта на десетмерна скала. Обект на изследването бяха студенти, участващи в семинарите по европейска социална политика, от три специалности във втори, трети и четвърти курс, на възраст между 20 и 24 години.

Изследователският проблем беше насочен към нагласите относно социалното измерение на европейската интеграция – какви социални предизвикателства виждат студентите в процеса на интеграция и доколко съвпадат или се разминават техните очаквания за личното им бъдеще и бъдещето на България и Европейския съюз. Основната хипотеза беше, че студентите ще бъдат най-оптимистични за собственото си бъдеще, по-малко оптимистични за ЕС и най-малко за страната.

Резултати от изследването

Анализът на резултатите от изследването потвърди тази хипотеза само отчасти. След кодиране на посочените отговори на първия открит въпрос се получи следното разпределение на студентските виждания:

Фигура 1. Кои според Вас са най-важните социални проблеми на ЕС?

Според 20% от респондентите най-важните социални проблеми в ЕС са: дискриминацията, бедността и заетостта. Част от тези проблеми са застъпени и в 17-те цели за устойчиво развитие на ООН. Заложено е до 2030 година крайната бедност да бъде изкоренена за всички хора и навсякъде, измервана понастоящем с броя на лицата, живеещи с по-малко от 1,25 долара на ден. Също така да бъдат осигурени равни права на достъп до икономическите ресурси за всички мъже и жени, особено бедните и уязвимите, както и достъп до основни услуги, собственост и контрол върху земя и други форми на собственост, наследство, природни ресурси, подходящи нови технологии и финансови услуги, включително микрофинансиране. През май 2021 година държавите-членки на ЕС подписаха Декларацията от Порто, с която се ангажираха с прилагането на Европейски стълб на социалните права, потвърждавайки целта за премахване на 15 милиона души от бедността до 2030 г. и определяйки необходимостта от модернизирани схемите за минимални доходи в целия ЕС. На второ място се нарежда безработицата със 13,3%.

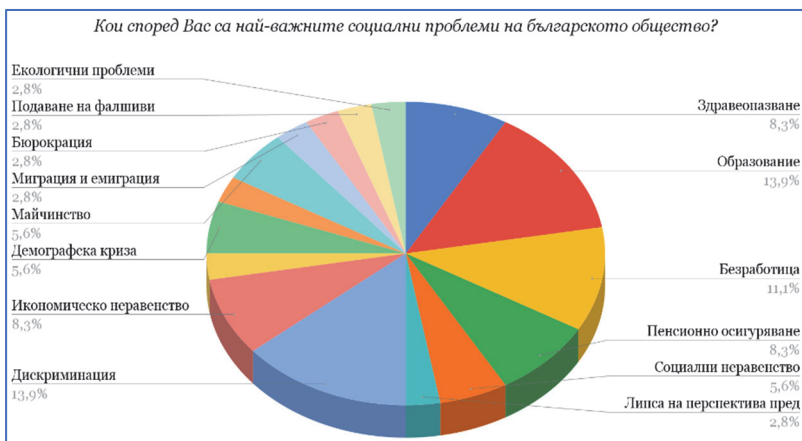
По данни на Европейския парламент¹ в нивото на безработица в ЕС се наблюдава спад от средата на 2013 г. до 2020 г., когато започна да се усеща ефектът от пандемията. През лятото на 2020 г. средният коефициент на безработица в ЕС достига до 7,7%, след което спада плавно до 7,1% през юни 2021 г. В страните от еврозоната нивото на безработица беше 8,5% през август 2020 г. и 7,7% през юни 2021 година.

На трето място се откроява здравеопазването с 8%. През 2021 година в отговор на пандемията бе приета програмата (EU4Health) „ЕС в подкрепа на здравето“, чиято цел е укрепване на готовността за действие при кризи в ЕС. Пандемията разкри нестабилността на националните здравни системи. Програма „ЕС в подкрепа на здравето“ ще допринесе за справяне с дългосрочните здравни предизвикателства чрез изграждането на по-силни, по-издръжливи и по-достъпни здравни системи. Здравеопазването се нуждае от инвестиции и с бюджет от 5,3 млрд. евро за периода 2021—2027 г. **програма „ЕС в подкрепа на здравето“ представлява безпрецедентна финансова подкрепа от ЕС в областта на здравето.** Програмата е ясно послание, че общественото здраве е приоритет за ЕС, и е **един от основните инструменти за изграждането на Европейски здравен съюз. Едни от основните цели на програмата са:**

- Насърчаване на здравето и профилактика на болестите, по-специално раковите заболявания
- Международни инициативи и сътрудничество в областта на здравето
- Защита на хората
 - Предотвратяване, подготвеност и реакция при трансгранични заплахи за здравето
 - Действия, допълващи създаването на национални резерви от основни продукти от особено значение при кризи
 - Създаване на резерв от медицински, здравен и помощен персонал

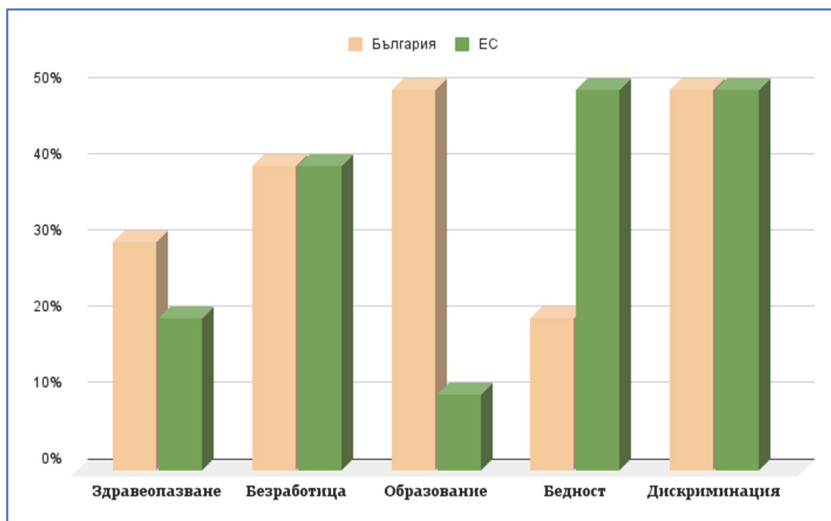
¹ <https://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/priorities/sotsialnasingurnost/20190612STO54312/borba-s-bezrobotitsata-kakvo-pravi-es>

По втория открит въпрос се получиха следните резултати:

Фигура 2. Кои според Вас са най-важните социални проблеми на българското общество?

Според респондентите най-важните социални проблеми на българското общество са: дискриминацията и образованието с по 13,9%. Цел № 4 от 17-те цели за устойчиво развитие на ООН е насочена към безплатното, справедливо и качествено основно и средно образование за всички момичета и момчета. До 2030 година трябва да се премахне неравенството между половете в образованието и осигуряване на равен достъп до всички равнища на образование и професионално обучение за хората в уязвимо положение, включително лицата с увреждания, коренното население и децата в уязвимо положение. Изграждане и модернизиране на учебни заведения, ориентирани и приспособени за децата, хората с увреждания и лицата, уязвими като пол, които осигуряват за всички безопасна, приобщаваща и ползотворна учебна среда без агресия и насилие. На второ място се нарежда безработицата с 11,1%, след което пенсионното осигуряване, здравеопазването и икономическото неравенство с по 8,3%, а с най-малък процент са екологичните проблеми, борба с корупцията и фалшифицирането на документи с по 2,8%.

Фигура 3. Съпоставителен анализ на най-важните социални проблеми

В съпоставителния анализ можем да видим приликите и разликите между студентските виждания относно най-важните социални проблеми за България и ЕС. На първо място и за България, и за ЕС е дискриминацията с 50% от получените отговори, последвана от бедността, която за ЕС е 50%, а България – 20%. В Европа по-голямата част от най-бедните имат набор от умения, които могат лесно да бъдат използвани на пазара на труда. Проблемът обаче е, че Европа не е в състояние да създаде работни места, които да съответстват не само на тези с по-ниски умения, но и на тези, които току-що са напуснали висшите учебни заведения. Следователно справянето с безработицата би било най-желаната политика за справяне както с бедността, така и с неравенството. Когато говорим за бедност, неравенство и безработица в развиващите се страни, често говорим за три отделни въпроса. В бедните страни безработицата и бедността са най-вече много отличителни проблеми. Това е така, защото бедните често са необразовани и неквалифицирани, поради което участието им на официалния пазар на труда е много ограничено. В развитите икономики обаче това трио от социални проблеми е много по-преплетено. Разликите можем

да откромим в образованието, което за България е 50%, а ЕС е 10%, както и в здравеопазването – за България – 30%, а за ЕС – 20%.

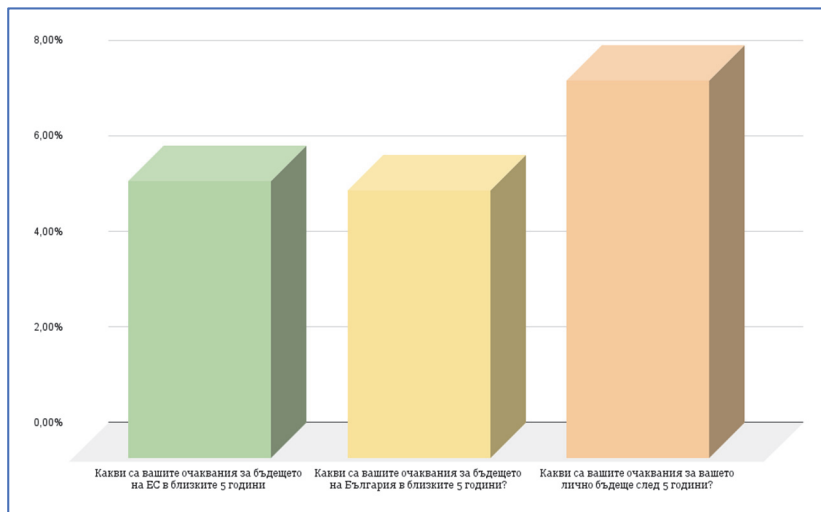
Статистическият анализ на отговорите за студентските очаквания за бъдещето на България, ЕС и в личен план е представен във Фигура 4.

Таблица 1. Съпоставка на очакванията за бъдещето

<i>Какви са вашите очаквания за бъдещето на България в близките 5 години?</i>		<i>Какви са вашите очаквания за бъдещето на ЕС в близките 5 години?</i>		<i>Какви са вашите очаквания за вашето лично бъдеще след 5 години?</i>	
Средно	5,6	Средно	5,8	Средно	7,9
Медиана	5,5	Медиана	5,5	Медиана	8
Мода	8	Мода	5	Мода	9
Стандартно отклонение	2,17	Стандартно отклонение	1,87	Стандартно отклонение	1,10
Дисперсия	4,71	Дисперсия	3,51	Дисперсия	1,21
Ексцес	1,11	Ексцес	0,62	Ексцес	-1,23
Асиметрия	-0,82	Асиметрия	-0,53	Асиметрия	-0,39
Размах	7	Размах	6	Размах	3
Минимална стойност	1	Минимална стойност	2	Минимална стойност	6
Максимална стойност	8	Максимална стойност	8	Максимална стойност	9
Сума	56	Сума	58	Сума	79
Обем на извадката	10	Обем на извадката	10	Обем на извадката	10

От статистическият анализ, както и от сравнителната графика по-долу, става ясно, че хипотезата ни се потвърждава отчасти. Както се вижда от таблицата, средната стойност за личното бъдеще след 5 години ще е най-висока и това е с потвърждава със стойност от 7,9 от максимални 10, а средната стойност за бъдещето на България е най-ниска (5,6) в сравнение с тази за бъдещето на ЕС (5,8). Модата на въпроса за лични очаквания за бъдещето след 5 години е с най-висок резултат – 9, последвана от очаквания за бъдещето на България в близките 5 години с 8, и очаквания за бъдещето на ЕС – 5. Очакванията за България и за ЕС получават сходни стойности – медианата на отговорите и на двата въпроса е 5,5.

Стандартното отклонение и на трите въпроса са със сравнително близки стойности, което означава, че данните се групират много близо до една и съща стойност (средна стойност). Асиметриятата характеризира степента на несиметричност на разпределението около неговата средна стойност. Отрицателната асиметрия показва, че разпределението е по-разтеглено към отрицателните стойности.

Фигура 4. Съпоставка на очакванията

Заклучение

Проблемите, пред които е изправено българското общество през 2023 г., с които трябва да се справи и преодолее, са до голяма степен постоянни за страната и се трупат и развиват през последните години. Един от най-значимите социални проблеми на българското население е ниският стандарт на живот, свързан с ниските доходи на населението, високият процент на хората, които живеят под прага на бедността и са изложени на риск от социално изключване. Други ключови проблеми за българското общество са застаряването на населението, намалената раждаемост, интензивната външна миграция, предимно на младите хора. През последните години увеличаването на престъпността се превърна и в сериозен социален проблем.

Не на последно място, един от най-важните въпроси, които са във фокуса на вниманието на българското общество, е този за корупцията на всички нива, както и дискриминацията. ЕС подчертава значението на равното участие на ромите в обществото.

Държавите-членки са поели ангажимент за ефективна борба с дискриминацията срещу ромите и за насърчаване на тяхното приобщаване в ключовите области на образованието, заетостта, здравеопазването и жилищното настаняване. На 12 март 2021 г. Съветът прие препоръка относно равенството, приобщаването и участието на ромите. Препоръката включва мерки за:

- борба с дискриминацията онлайн и офлайн (включително тормоз, антиромски нагласи, стереотипи, антиромска реторика и реч на омразата);
- борба с множествената и структурната дискриминация срещу ромите, по-специално жените, децата, ЛГБТ+ лицата и хората с увреждания;
- насърчаване на дейности и кампании за повишаване на осведомеността относно културното многообразие в училищата.

Несигурността, липсата на социална закрила и несигурните условия на труд са сред основните проблеми, пред които са изправени младите хора в настоящите и бъдещите условия на труд. ЕС посочва редица мерки за справяне с тези проблеми: приспособими и отзивчиви системи за социална сигурност и за образование и обучение, насърчаване на ученето през целия живот, осигуряване на плавен преход от училище към работа и от работа към работа, както и равен достъп до качествени работни места за всички млади хора. Европейският съюз подкрепя личностното развитие и израстването на младите хора към самостоятелност, да изгражда тяхната устойчивост и да им дава необходимите ресурси за участие в обществото, като по този начин допринася за изкореняване на бедността сред тях. Благодарение на много европейски програми като: Хоризонт, Европа 2020, Еразъм, Европейски корпус за солидарността и други, младите хора имат възможност да развие и прогрес.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Ковачева С., Нанов Пл., Димитрова Г. 2018, Учебно помагало по Социология на социалната политика. Пловдив: УИ „Паисий Хилендарски“

Борба с безработицата: какво прави ЕС:

<https://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/priorities/sotsialna-sighurnost/20190612STO54312/borba-s-bezrobotitsata-kakvo-pravi-es> [последно проверен на 20.05.2023 г.]

17-те цели за устойчиво развитие на ООН:

<https://www.nsi.bg/bg/content/19408/цели-за-устойчиво-развитие-2030> [последно проверен на 20.05.2023 г.]

COUNCIL RECOMMENDATION on Roma equality, inclusion and participation: <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2021/03/12/council-reaffirms-commitment-to-combat-discrimination-against-roma/>

[последно проверен на 18.05.2023 г.]

„Зелена магия“. Сценарий за бъдещето на Европейския съюз, ако зелената енергия вземе връх

Божидара Саватинова, Мина Ликоманова и Тихомира Добрева

В лекции и упражнения по предмета „Европейска Социална Политика“ имахме възможността да придобием много полезни знания и да проведем множество интригуващи дискусии по разнообразни теми, касаещи миналото, ежедневието и бъдещето ни като европейски граждани. От друга страна, имахме възможността и за съставяне на сценарии за развитието на Европейския съюз, които също бяха оживено дебатираны в упражненията. Конкретната ни задача беше всяка от двете групи да представи собствен сценарий, верига от събития, които биха довели до осъществяването му, както и диаграма, на въпросното развитие при различни нива на влияние на разработвани и навлизащи тенденции с голям ефект върху краткосрочния и средносрочния план за развитие на Европейския съюз. Разбира се, сценариите са хипотетични и са повлияни от личните предразположения и светоглед на участващите в групите, но чрез напътствия и насоки от преподавателя ни – доц. Д-р Сийка Ковачева – имахме възможността да разгърнем начертаните сценарии и да прескочим някои лимитации в изготвената работа, които бяха пропуснати по-ранно в предварителните разговори между участниците.

Нашата група разглежда сценария „Зелена магия“, основаващ се на тенденциите към понижаване на цифровизацията и стремглавото навлизане на Зелената енергия. „Магичната“ част от заглавието се появи като идея в момента, в който осъзнахме, че светът, който обрисуваме, най-вероятно звучи по-утопично, отколкото ако се сбъдне в реалността, но все пак отделихме по-голяма част от плана на по-позитивни перспективи. Иронично, в процеса на обсъждане осъзнахме, че много от изброените от нас хипотетични предпоставки са такива, които вече са се случили в действителност в нашите животи, в по-малки или големи степени, но очевидно не

са довели до развитието на „Зелената магия“, което затвърди избора на името и утопичния му привкус. С оглед на по-разбираемостта представяне на сценария, ще започнем с описанието на хипотетичните причини, които биха довели до събдването на плана, изготвен от нашата група, и потенциалните им директни развития, макар първопричините в действителност да бяха един от последните обсъждани елементи.

Една от първите идеи беше за това как значим природен катаклизъм би нанесъл големи поражения върху градската материална база и инфраструктура и би направил възстановяването ѝ доста трудно, което би коствало множество преки и косвени човешки жертви и ще изкара множество хора от работните им места, което би затормозило здравеопазвателните институции и би насочило хората към идеята за преместване в по-малко урбанизирани и населени места, за да бъдат далеч от натоварената с колективна травма локация, за да избегнат повторно преживяване на тежките последици от катаклизма, или в търсене на нов житейски път, откъснат от несигурностите и опасностите на града. Това би изисквало държавно финансиране за изграждане на устойчиви пътища към тези населени места и реставрация на вече съществуващи пътища и сгради, така че да бъдат пригодни за приютяване на хора и справяне с потенциални нови катаклизми.

На второ място, нарастването на хроничните заболявания при населението, претоварването на здравните заведения и увеличаването на очакваната продължителност на живота биха били предпоставка за миграция на големи групи хора от градовете към по-малко заселените райони, където най-вероятно възможностите за по-здравословен живот са налице, но няма достатъчно развита инфраструктура и технология в ежедневието на местните жители. Съответно, изместването към тези не-дотождни технологични локации би принудило хората да търсят нови начини за производство на енергия, които да съвпадат със стремежа им към по-здравословен и съобразен с околната природа начин на живот. Това би стимулирало все повече навлизането на Зелената енергия, слагането на соларни панели върху повечето сгради, които да се захранват с произведеното електричество. Друга възможна стъпка би била създаването на площадки с фитнес уреди, които при употреба създават кинетична енергия, която да бъде съхранявана и използвана

за обществените нужди, което едновременно е в интерес на общественото благо, но и стимулира хората да се поддържат в добра физическа кондиция. Допълнителен бонус е чувството за споделена социална ангажираност и отговорност, които биха се развили у местните общества.

Важен фактор, който може да повлияе в посока на децифровизацията, би бил скандал от световен мащаб, създаден от интензивното навлизане на изкуствения интелект във всяка сфера на животите ни – закриване на големи проценти от доскоро екзистенциални за обществото работни места, открития за нарушаване на достъпа до лични данни и/или злоупотреба с тях, създаване на монопол и цензура върху достъпа до информация в интернет пространството, разкрития за неправомерно влияние и преразпределение на власт и финанси, и т.н. Това отново би предразположило хората да загърбят високотехнологичните и урбанизирани среди и общества, да се отдалечат от нормализираната свръх-свързаност в днешно време и да се завърнат към по-традиционните привички. Това би довело до възраждане на интереса към земеделието и селското стопанство, грижа за околната среда, което от своя страна би довело до спад в нуждата от производство и внос на разнообразни хранителни продукти на масово ниво; основните нужни продукти биха били стоките от първа необходимост – брашно, захар, сол, мазнина, т.н., но масовите индустрии за производство на месо и млечни продукти бавно ще станат ирелевантни, за сметка на нарастващия брой локални мандри и месарници.

Друга предпоставка за развитието на сценария би била обективен, неполитизиран и неидеологически дебат на световно ниво за степента на замърсяване на планетата – национални, континентални и световни кампании и директиви, забраняващи отведнъж тежките замърсяващи производства и несъобразяващите се с последиците от дейността си корпорации. Това би принудило правителствените и надправителствени организации да положат усилия в почистването на отпадъци и опити за пречистване на околната среда, изплащане на репарации от корпорациите към най-засегнатите райони, като събраните отпадъчни материали могат да бъдат рециклирани и използвани с други цели, което да даде нови работни места и да стимулира креативно справяне с вече създадените продукти, вместо да се създават все нови и нови такива.

В следващия параграф представяме сценария в неговото развитие по години.

- 2023 г.** Началото. Като се започва с финансирането на селските райони и стимулиране на изселването от града. Приемат се проекти за оправяне на пътищата за да се пътува по-лесно до селата. Садят се дръвчета, като се финансира и проект за озеленяване. Стимулира се и карането на велосипеди, като така се намалява замърсяването на въздуха.
- 2025 г.** Ще има предмети в училищата свързани със земеделието и животновъдството, ще има практики в селата, за да могат децата да се свързват с природата и да я уважават като така те ще я пазят чиста и ще се грижат за нея. Населението ще бъде по-отворено към духовното (медитации, йога, паметници на култа).
- 2027 г.** Доброволчески кампании за чистата еднократна пластмаса. Ще се финансира малкия бизнес, бизнес който остава и в семейството като занаят и който желае да се научи, за да може да се развива и така занаята да се предава. Като по този начин ръчния труд ще се цени и ще носи удовлетвореност.
- 2029 г.** Ще има мирни протести, изразяване на различни гледни точки по проекта за по-зелена България.
- 2031 г.** Декриминализация на канабиса поради причини за неговите ползи и конопа, който може да се ползва и за хартия (за опазването на дърветата, които растат много по-бавно от конопа). Ще има фабрики за изкуство, където децата и възрастните да рисуват, да създават фигури от глина, работа с дървесина и други.
- 2033 г.** Населението вижда ползите от „Зелена магия“, защото има повече зелени площи, където си почиват със семействата си, прекарват време с децата си. Те са свързани с природата, отглеждащи добитък с домашно произведени зеленчуци, плодове, яйца, млечни продукти и месо.

Стъпките към реализирането на сценария са представени във фигурата по-долу.

Фигура 1. Общество на „Зелената магия“

След обзора на първопричините за засилването на тенденциите, които ще окажат влияние върху сценария ни и неговите основни стъпки във времето, сега ще се насочим към цялостното описание на потенциалния ни свят „Зелена магия“. В началото на настъпилите промени ще наблюдаваме рязък спад в икономическото развитие на районите от които хората ще се изнесат (мегаполисите) – големи проценти на безработица в следствие на спирането на дейността на масовите предприятия и корпорации, най-вероятно и намаляване на заплащането, спад в скоростта на услугите, замиране на масовите производства, което отначало ще се отрази стресово на икономиката и животите на хората. От друга страна, след имплементирането на нужните първоначални промени, животите на хората ще се стабилизират – в близкото бъдеще ще има нарастване на заетостта в по-традиционните сфери на живота, държавните и наддържавните органи, организации и институции ще бъдат преустроени в полза на новите течения. Ще има преустройство в държавните бюджети така, че повече пари да бъдат отделяни за образование, култура, природни и хуманитарни науки, изкуство, реставрация на паметници на културата и стари сгради в изоставените райони, изграждане на нови пътища и велоалеи, кампании за почистване на природата от замърсяването от човешката дейност през последния век. Държавните институции ще функционират, задвижвани от хора, които не се стремят към власт и финансови блага самоцелно, а желаят да са в услуга на гражданите, тъй като завръщането към по-традиционен начин на живот ще предостави възможността за осъзнаване на взаимосързаността на всички участници в социалния живот. Образователната система също ще търпи реформа – ще бъде обърнато повече внимание на предмети, насочени към получаването на практически умения, нужни за живота по-близо до природата – повече биология, градинарство, способност за разпознаване и правилно използване на билки, грижа за домашни и стопански животни, готварство, тъкане на платове, шиене на дрехи, оползотворяване на стари предмети, грънчарство, т.н. Предполагаме, че в нашия сценарий, след завръщане към по-традиционния тип общество, хората ще започнат да обърщат повече внимание на менталното здраве и духовните и културни ценности – ще има семинари за преодоляване и справяне с травми-

раци минали и настоящи събития, програми за самоусъвършенстване на индивидите, повече физически занимания и спорт, които да не са със състезателен характер – синхронизиращи дух и тяло, като бойни изкуства и йога, фабрики за изкуство, т.н. Нуклеарното семейство би се разрастнало отново така че няколко поколения биха живели заедно, под един покрив, но не обвързани само с традиция и чувство за дълг, а само в случаи на искрено разбирателство и желание за съвместно съжителство, тъй като отраженията от модерния начин на живот и индивидуализирането на членовете на общността имат своите отражения. Хората ще отглеждат сами по-голямата част от храната си, а след затварянето на големите предприятия за млечни и месни продукти, по-голяма част от населението ще има по-скоро вегетарианска диета. Малките бизнеси ще бъдат стабилни, повече хора ще се завърнат към занаятите и ще се специализират тясно в тях, тъй като ръчният труд и виртуозността ще бъдат по-високо ценени. В крайна сметка, след десетилетия на глобализационни процеси (които пък са в резултат на векове колониализация) преди „прехода към „Зелена магия“ и след разселването в по-малко обживените райони, хората ще имат възможността да живеят в близост до тези, които преди са смятали за „други“ и „различни“, което ще доведе до по-голяма съпричастност и разбиране, което от своя страна би довело до спад в социалните неравенства.

Това е краткият обзор на по-позитивните ни предположения за осъществяването на сценарий, в който съзнателно се прави крачка към Зелената енергия и крачка назад от Цифровизацията. Наясно сме, че сценарият има своите лимитации, но със сигурност изграждането на крайно негативни перспективи не е в полза на никого, особено живеейки във времена като нашите, затова решихме да предоставим описание на един по-приятен хипотетичен свят, изпълнен с надежда за по-добро общо бъдеще.

Дигиландия. Сценарий за бъдещето на Европейския съюз, ако дигитализацията вземе връх

Доротея Димова и Петя Пенчева

В тази статия ще Ви представим нашия прогнозен сценарий „Дигиландия“, чиято същност се корени от една страна, в развитието на дигитализацията, а от друга, в слабата зелена енергия. Утопичният свят сме разгледали в няколко аспекта: културен, социален, политически и икономически, като сме посочили както положителните страни на един такъв евентуален свят, така и негативните, които смятаме, че могат да окажат влияние на гореизброените аспекти.

Започваме с образованието и това как то ще се промени. В нашия свят „Дигиландия“ учениците ще могат по-лесно да възприемат информацията – чрез по-приятни и интересни уроци. Това ще е възможно чрез интерактивни дъски, които не само ще бъдат инструмент при осъзнаването и възприемането на информацията, а също и ще бъдат от полза на всички учители и преподаватели за едно по-ефективно преподаване, като това включва:

- по-голяма интеграция в уроците, по време на преподаване;
- по-голяма спонтанност и гъвкавост, тъй като учителите могат да чертаят или анонсират голямо количество от уеб базиран ресурс;
- могат да записват, отпечатват написаното на дъската/включително и бележки, направени по време на урока/, без излишни усилия;
- улесняване на използване на материали повторно;
- база данни с изнесените уроци, които могат да се изпращат на учениците;

Относно децата със специални образователни потребности смятаме, че развитието на дигитализацията ще спомогне за тяхното внедряване в редиците на социалния, културния и образователния процес. Дори и сега има много разработени технологии, които помагат да деца със слухови, зрителни, говорни увреждания

или дори за хора с дислексия има измислен специален шрифт. Проблемът, който веднага се поражда тук е – икономическото неравенство. В един такъв дигитализиран отвсякъде свят, то хората, които нямат добри и стабилни финансови възможности ще бъдат изплюти от системата.

Дигитализацията на уроците ще доведе до развитие на личностните и социалните умения на учениците и тяхната компетентност по информационна и компютърна грамотност, но от друга страна това поражда проблем свързан с физическия контакт, който децата трябва да изградят помежду си. Дори и сега наблюдаваме зомбирането на учениците, което е целодневно, а, ако и училището стане дигитализирано, то вероятността да се премахне физическата му форма е доста релевантна, следователно в нашия свят училищата ще бъдат онлайн, като това ще помогне за по-бързото оправяне и спестяването на време, тъй като в едно забързано и динамично ежедневие времето е най-ценният ресурс, който притежават хората.

За това ние ще направим преподаването в училищата дигитално, като учителите ще използват различни методи за преподаване, а защо не и виртуална реалност, която ще бъде развита на един по-късен етап. За да избегнем това пълно овладяване от новите технологии, учениците ще имат поставени креативни задачи, с които да запълват по-голямата си част от свободното време, напр. изследване на социално значим въпрос.

Относно културата, поради факта, че населението живее в един виртуален свят, вече ще бъдат възможни виртуални разходки из културни обекти. Това включва и виртуалните карти на музеи, галерии, културни обекти като цяло. В нашия свят вече хората няма да имат оправданието, че нямат физически времето да правят това, защото те по всяко едно време могат да посетят някой културен обект, дори и докато вършат основната си работа, разбира се, обектите няма да бъдат затворени, а просто ще бъдат дигитализирани, това от своя страна крие риск за спадане на туризма, тъй като хората пътуват, за да видят, но когато всичко е навсякъде по всяко време едни доста голям процент може би ще спре да пътува, за да посещава културни обекти. Следователно ще се повиши популяризацията на социалните мрежи, но, от друга страна, е възможно да се стигне до липса на интерес към историческите обекти. Друго положително е, че по този начин ще се запази архитектурата на

някои исторически обекти за по-дълго време. Дотук всичко, което ще се случи ще развитие по един начин света, но от друга страна, ще направим една регресивна стъпка. Затова политическият свят е този, който ще внесе баланс в нашето общество на дигитални човещи. Ние смятаме, че светът след 10 години ще е толкова развит, че ще има възможност за лесното и бързо създаване на 3D храна, като по този начин ще се изкорени бедността по света, разбира се, ние няма да премахнем земеделието, но първоначално ще приоритизираме създаването на машини за 3D храна, което от своя страна ще доведе до нови работни места от квалифицирани кадри. За тази цел ще направим образованието безплатно, както е било по време на индустриализацията и така ще имаме една стабилна и работеща средна класа, която ще спомогне за икономическото развитие на държавата ни. Предвид, че масово светът ще бъде дигитализиран, то това ще доведе до много социални неравенства между хората, за да може системата да не изплюе всички и да имаме една огромна маса от безработни бедни, то в началото ще дадем равен старт на всички, т.е. ще бъдат закупени всички необходими средства, за да може всеки гражданин да има равен старт с останалите, разбира се, за учениците това ще бъдат модерни технологии, чрез които да могат да се обучават безпроблемно, а на един по-късен етап и очила, с които да могат да се възползват от виртуалната реалност. Относно по-възрастната част на нашето население, ще направим обучителни курсове, чрез които хората да се научат как да използват нововъведенията. Но как ще се поддържа икономиката на нашата държава? Това, което смятаме да направим е да интегрираме всички хора в работния процес, т.е. освен дигитализацията, ние няма да премахваме сектори като земеделие, животновъдство, производство на битови материали и прочие. Респективно хората, които не са квалифицирани и не могат да бъдат интегрирани в производство на модерни технологии и развитието на изкуствения интелект, виртуалната среда и прочие, ще бъдат пренасочени към стандартните сектори за работа, по този начин в държавата ще се получи едно секторизиране на обществото, като всеки член на общността ще допринася с това, за което е отреден и полезен.

Идеята за подобен тип държава можем да видим при Платон, за който в държавата има 3 съсловия: произвеждащо – всички хора попадащи тук се грижат за материалните неща; войните/стражите – това

са онези хора, които се грижат за опазването на реда в държавата и управляващо съсловие. Само, че в нашата „Дигиландия“ хората няма да се раждат в своето съсловие, а ще имат право на избор в кой сектор желаят да участват и развиват. И всеки един ще допринася със своята работа от желание и любов към дейността си, а не по задължение.

Предвид, че светът ни е дигитализиран, то ще ни е необходима много енергия, за да се поддържа такъв живот, но в нашия свят зелената енергия е слабо застъпена, затова, за да се намалят вредните емисии, то колите ще бъдат премахнати изцяло, няма да съществуват, а всички граждани ще трябва да се придвижват с колелета, скейтборд или пеша. Това ще спомогне за тяхното психическо и физическо здраве и тонус, тъй като по цял ден ще бъдат заобиколени от една дигитализирана среда, а с напредъка и развитието на виртуалния свят то те ще могат да бъдат навсякъде по всяко време, така професиите ще се видоизменят и ще станат глобални в буквалния смисъл на думата. Вече всеки ще може да работи навсякъде стига да има желанието и квалификацията. Също така ще се развива роботизацията, която ще улеснява живота на гражданите, разбира се, тук може да възникне притеснението, че може роботизираната ръка да вземе превес и да отнеме много работни места, но не, в нашия свят роботите ще помагат на хората и ще улесняват тяхната работа, те ще бъдат асистенти на нашите граждани. Всеки човек със специална образователни потребности ще има своя асистент робот, който да му помага през целия живот, така е всеки ще бъде въввлечен в социалния живот и няма да има някаква пречка, които да бъдат бариера за развитието му.

Относно околната среда – в нашия свят, няма да съществуват бездомни хора и крайно социални бедни. Предвид, че ще дадем равен старт на всичко, то ще интегрираме и маргинализираните групи като по този начин се надяваме да премахнем стигматизацията и предразсъдъчните нагласи, които има сега. Равният достъп ще бъде като рестарт за обществото.

И не на последно място ще подсилим киберсигурността и защитата на личните данни. А за реда на нашата държава ще се грижат Скрижалите, както е в романа на „Ние“ на Евгений Земятин.

Обобщено нашият свят ще засяга и развива следните аспекти:

- Подсилване на киберсигурността и защитата на личните данни;

- Развитие на 3Д храната и изкореняване на глада – разширяване на производството на принтери, което от своя страна ще доведе до необходимост от работна ръка и изкореняване на глада по този начин.
- Безплатно образование – когато настъпва индустриализация през 1970 година по същия начин държави като САЩ правят образованието безплатно, защото им трябва квалифицирана работна ръка, която до този момент не е съществувала. В нашия утопичен свят, ние ще направим същото – образованието ще стане безплатно, тъй като ще са ни необходими квалифицирани кадри, които да заемат работни места в производството на машините, а и самото създаване на 3Д храната, както и развитието на изкуствения интелект;
- Напредък в изкуствения интелект – ще стане все по приложим и употребяван във всички аспекти от нашия живот, което от своя страна може да доведе до деградация, но, за да се справим с това, ще се създаде антисофтуер, който да хваща изкуствения интелект на места като училища, университети, полицейски участъци, съдилища и прочие, т.е. на места, където е необходимо кадрите да бъдат от високата интелигенция.
- Изкореняване на бедността – в нашия свят бедност няма да съществува. Действително няма как всички да бъдат равни, тъй като тогава ще настъпи анархия, но това, което ще направи е сектори, т.е. хората ще живеят в определена общност спрямо своя социален статус и всеки ще има възможността да се развие стига да иска. Секторите, които ще имаме са: земеделци (тъй като 3Д храната няма да е най-полезното създавано нещо, то ние не желаем в нашия свят истинската храна да изчезне напълно), архитекти, интелектуалци, създатели, експериментатори;
- Всеки един човек ще допринесе максимално със своето участие в социалния живот и развитието на държавата;
- За реда в нашата държава ще се грижат Скрижалите, както в утопията на Земятин, така и тук трябва да има кой да раздава реда и правосъдието.
- Създаване и развитие на виртуалната реалност.

Във Фигура 1. Представяме осъществяването на сценария във времеви хоризонт от десет години.

Фигура 1. Появата на „Дигиландия“

Европейски стълб на социалните права

Ваня Велинова

Цели и основни принципи на Европейския стълб на социалните права

Какви са 20-те принципа на Европейския стълб на социалните права?

Европейският съюз (ЕС) е група от 27 европейски държави, които работят заедно. Европейският съюз иска да направи Европа по-справедливо място, приобщаващо и пълно с възможности за всички. За да се случи това, Европейският съюз създаде Европейския стълб на социалните права. Европейският стълб на социалните права обяснява какво трябва да направи всяка държава от Европейския съюз, за да гарантира, че всеки ще получи добра работа и други права. Европейският стълб има 20 части, наречени „принципи“. Тези части са договорени от всички 27 държави от Европейския съюз.

Европейският стълб на социалните права в 20 принципа

20-те принципа на Европейския стълб на социалните права са пътеводителят към силна социална Европа, която да е справедлива, приобщаваща и богата на възможности.

20-те принципа на Европейския стълб на социалните права са пътеводителят към силна социална Европа, която да е справедлива, приобщаваща и богата на възможности.

Комисията вече представи няколко действия въз основа на всеки от принципите на стълба, като са планирани и допълнителни действия за по-нататъшно укрепване на социалните права в ЕС.

В Плана за действие на Европейския стълб на социалните права Комисията определи конкретни инициативи за постигане на резултати по Европейския стълб на социалните права. Реализирането на стълба е съвместно усилие на институциите на ЕС, националните, регионалните и местните органи, социалните партньори и гражданското общество.

Глава I: Равни възможности и достъп до пазара на труда

1. Образование, обучение и учене през целия живот

Всеки има право на достъп до качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот с цел да поддържа и придобива умения, които му дават възможност да участва пълноценно в обществото.

Действия на Комисията в областта: Европейска програма за умения, препоръка на Съвета относно професионалното образование и обучение, Пакт за умения, европейско пространство за образование, план за действие в областта на цифровото образование (2021-2027 г.), индивидуални сметки за обучение и рамка за микроквалификациите, пакет от мерки за уменията и талантите

2. Равенство между половете

Равното третиране и равните възможности на мъжете и жените трябва да бъдат гарантирани и насърчавани във всички области, включително по отношение на участието на пазара на труда, реда и условията за наемане на работа и напредъка в кариерата.

Жените и мъжете имат право на равно заплащане за равностоеен труд.

Действия на Комисията в областта: европейска стратегия за равенство между половете, прозрачност в заплащането

3. Равни възможности

Равните възможности означава, че всеки има еднакъв справедлив шанс да участва в света около себе си независимо от пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

Действия на Комисията в областта: План за действие на ЕС за борба с расизма за периода 2020—2025 г., стратегическа рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите, препоръка на Съвета относно равенството, приобщаването и участието на ромите, План за действие за интеграция и приобщаване, Стратегия за равнопоставеност на ЛГБТИК

4. Активна подкрепа за заетостта

Всеки има право на навременна и съобразена с нуждите помощ за подобряване на перспективите си за заетост или самостоятелна заетост. Това включва правото да се получи подкрепа за търсене на работа, обучение и преквалификация. Всеки има право да прехвърля права на социална закрила и обучение при преходите в професионалния си живот.

Младите хора имат право на продължаващо образование, чиракуване, стаж или добро предложение за работа в рамките на 4 месеца, след като останат без работа или напуснат образователната система.

Безработните лица имат право на персонализирана, непрекъсната и последователна подкрепа. Трайно безработните лица имат право на задълбочена индивидуална оценка най-късно през 18-ия месец от периода на безработица.

Действия на Комисията в областта: подкрепа на младежката заетост, подсилена гаранция за младежта, ефективна активна подкрепа за заетостта, план за действие за социалната икономика, оценка на рамката за качество на стажовете

Глава II: Справедливи условия на труд

5. Сигурна и гъвкава заетост

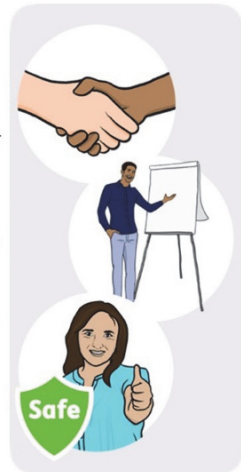
Независимо от вида и продължителността на трудовото правоотношение, работниците имат право на справедливо и равно третиране по отношение на условията на труд и достъпа до социална закрила и обучение. Преходът към безсрочни форми на заетост следва да бъде насърчаван.

В съответствие със законовите разпоредби и колективните трудови договори трябва да бъде гарантирана необходимата гъвкавост за работодателите, за да могат бързо да се адаптират към промените в икономическите условия.

Новаторските форми на работа, които осигуряват качествени условия на труд, следва да бъдат насърчавани. Предприемачеството и самостоятелната заетост следва да бъдат стимулирани. Професионалната мобилност следва да се улеснява.

Трудовите правоотношения, които водят до несигурни условия на труд, следва да се предотвратяват, включително чрез забрана на злоупотребата с нетипични договори. Изпитателният срок следва да бъде с разумна продължителност.

Действия на Комисията в областта: предложение за директива за подобряване на условията на труд при работа през платформи

6. Заплати

Работниците имат право на справедливо възнаграждение, което осигурява достоен стандарт на живот. Следва да се осигуряват адекватни минимални работни заплати по такъв начин, че да се удовлетворяват потребностите на работника и неговото семейство в контекста на националните икономически и социални условия, като същевременно се запази достъпът до заетост и стимулите за търсене на работа. Бедността сред работещите следва да се предотвратява.

Всички работни заплати следва да се определят по прозрачен и предвидим начин в съответствие с националните практики и като се зачита автономността на социалните партньори.

Действия на Комисията в областта: Директива относно адекватните минимални работни заплати

7. Информация за условията на работа и защита в случай на уволнение

При наемането на работа работниците имат право да бъдат информирани писмено за своите права и задължения, произтичащи от трудовите правоотношения, включително за изпитателния срок.

Преди уволнение работниците имат право да бъдат информирани за причините и да получат предизвестие в разумен срок. Те имат право на достъп до ефективно и безпристрастно разрешаване на спорове и, в случай на неоснователно уволнение — право на правна защита, включително подходящо обезщетение.

8. Социален диалог и участие на работниците

Социалните партньори следва да бъдат консултирани във връзка с разработването и изпълнението на политиките в областта на икономиката, заетостта и социалните дейности в съответствие с националните практики. Те следва да бъдат насърчавани да договарят и сключват колективни трудови договори в области от значение за тях, при спазване на тяхната автономност и право на колективни действия. Когато е целесъобразно, сключените между социалните партньори споразумения следва да бъдат прилагани на равнището на Съюза и неговите държави членки.

Работниците или техните представители имат право да бъдат информирани и да се иска тяхното мнение своевременно по въпроси от значение за тях, особено във връзка с прехвърлянето, реструктурирането и сливането на предприятия и колективни уволнения. Следва да се насърчава подкрепата за увеличаване на капацитета на социалните партньори с цел да се стимулира социалният диалог.

Действия на Комисията в областта: съобщение на Комисията и препоръка на Съвета относно укрепването на социалния диалог, инициатива за колективно договаряне от самостоятелно заетите лица

9. Баланс между професионалния и личния живот

Родителите и лицата с отговорности за полагане на грижи имат право на подходящ отпуск, гъвкаво работно време и достъп до услуги за полагане на грижи. Жените и мъжете следва да имат равнопоставен достъп до специален отпуск, за да изпълняват своите отговорности за полагане на грижи, и следва да бъдат насърчавани да го използват по балансиран начин.

Действия на Комисията в областта: Директива за равновесието между професионалния и личния живот

10. Здравословна, безопасна и добре приспособена работна среда и защита на личните данни

Работниците имат право на високо ниво на защита на здравето и безопасността на работното място.

Те имат право на работна среда, приспособена към техните професионални нужди, която им дава възможност да удължат участието си на пазара на труда.

Работниците имат право на защита на личните данни в контекста на заетостта.

Действия на Комисията в областта: Стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021—2027 г., законодателни предложения за намаляване на излагането на работниците на опасни химикали, включително азбест

Глава III: Социална закрила и приобщаване

11. Грижи и подкрепа за децата

Децата имат право на достъпни и висококачествени грижи и образование в ранна детска възраст. Те имат право на закрила от бедност. Децата от семейства в неравностойно положение имат право на специални мерки за насърчаване на равните възможности.

Действия на Комисията в областта: Стратегия за правата на детето, Европейска гаранция за децата, преразглеждане на целите от Барселона

12. Социална закрила

Независимо от вида и продължителността на своето трудово правоотношение, работниците и, при съпоставими условия, самостоятелно заетите лица имат право на подходяща социална закрила.

Действия на Комисията в областта: препоръка на Съвета относно достъпа до социална закрила, съобщение относно достойния труд в световен мащаб, доклад за прилагането на Директивата за работното време, насоки за предварителни оценки на разпределението на въздействието

13. Обезщетения за безработица

Безработните лица имат право на подходяща подкрепа за активизиране от публичните служби по заетостта, за да се интегрират (повторно) на пазара на труда, както и на адекватни обезщетения за безработица с разумна продължителност, в съответствие със своите вноски и с националните правила за допустимост. Тези обезщетения не трябва да бъдат демотивиращ фактор за бързото връщане към заетост.

Действия на Комисията в областта: временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE)

14. Минимален доход

Всеки човек, който не разполага с достатъчно средства, има право на подходящи обезщетения за минимален доход, гарантиращи достоен живот на всички етапи от живота, както и ефективен достъп до стоки и услуги за подкрепа. За лицата, които могат да полагат труд, обезщетенията за минимален доход следва да бъдат съчетани със стимули за (повторно) интегриране на пазара на труда.

Действия на Комисията в областта: препоръка на Съвета относно минималния доход

15. Доходи и пенсии за старост

При пенсиониране работниците и самостоятелно заетите лица имат право на пенсия, съответстваща на техните вноски и гарантираща адекватни доходи. Жените и мъжете следва да имат равни възможности за придобиване на пенсионни права.

Всички хора в напреднала възраст имат право на средства, които да гарантират достоен живот.

Действия на Комисията в областта: Зелена книга относно застаряването на населението

16. Здравни грижи

Всеки има право на своевременен достъп до финансово достъпни профилактични и лечебни медицински грижи с добро качество.

Действия на Комисията в областта: европейски план за борба с рака

17. Интеграция на хората с увреждания

Хората с увреждания имат право на подпомагане на доходите, което им осигурява достоен живот, на услуги, които им дават възможност да участват на пазара на труда и в обществото, и на работна среда, приспособена към техните нужди.

Действия на Комисията в областта: Стратегия за правата на хората с увреждания за периода 2021—2030 г.

18. Дългосрочни грижи

Всеки има право на достъп до финансово достъпни дългосрочни грижи с добро качество, по-специално домашни грижи и обществени услуги по места.

Действия на Комисията в

областта: европейска стратегия за грижите

19. Жилищно настаняване и помощ за бездомните хора

- а) На нуждаещите се следва да се предоставя достъп до социално жилищно настаняване или жилищно подпомагане с добро качество.
- б) Уязвимите хора имат право да получават подходяща помощ и закрила срещу принудително отстранение.
- в) На бездомните хора следва да се предоставят подходящ подслон и услуги с цел да се насърчи тяхното социално приобщаване.

Действия на Комисията в областта: европейска платформа за борба с бездомничеството

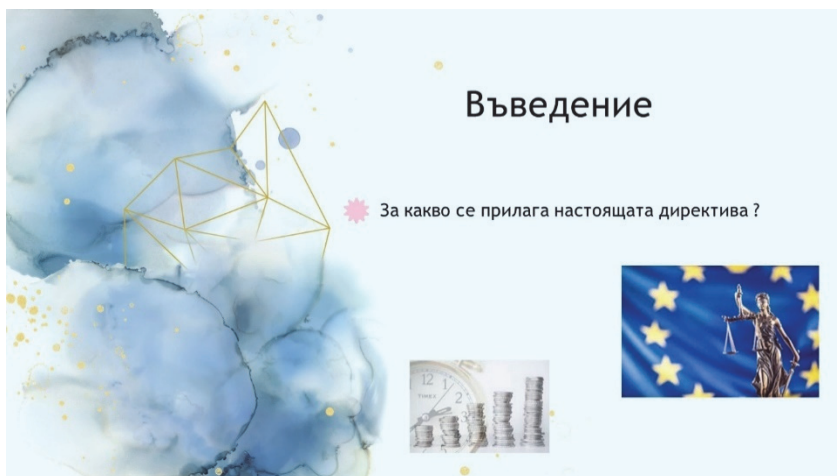
20. Достъп до основни услуги

Всеки има право на достъп до основни услуги с добро качество, включително водоснабдяване, канализация, енергия, транспорт, финансови услуги и цифрови комуникации. На нуждаещите се лица следва да се осигури подкрепа за достъпа до такива услуги.

Директива относно адекватните минимални работни заплати

Ивана Модева

Предмет

- Целта на подобряване на условията на живот и труд в Съюза.
- Директива не засяга пълното зачитане на автономността на социалните партньори.
 - Настоящата директива не засяга компетентността на държавите членки да определят равнището на минималните работни заплати.
- Настоящата директива се прилага в пълно съответствие с правото на колективно договаряне.
- Не се прилагат разпоредбите на глава II от настоящата директива

Определения

- За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

1. „минимална работна заплата“
2. „законоустановена минимална работна заплата“
3. „колективно договаряне“
4. „колективен трудов договор“
5. „обхват на колективното договаряне“

- **Насърчаване на колективното договаряне за определяне на работните заплати**

ЗАКОНОУСТАНОВЕНИ • МИНИМАЛНИ РАБОТНИ ЗАПЛАТИ

- Процедура за определяне на адекватни законоустановени минимални работни заплати
 - Разлики в размера и удръжки
- Участие на социалните партньори при определянето и актуализирането на законоустановените минимални работни заплати
- Реален достъп на работниците до законоустановени минимални работни заплати

ХОРИЗОНТАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

- Обществени поръчки
- Мониторинг и събиране на данни
- Информация относно защитата на минималната работна заплата
- Право на защита и закрила срещу неблагоприятно третиране или неблагоприятни последици
 - Санкции

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

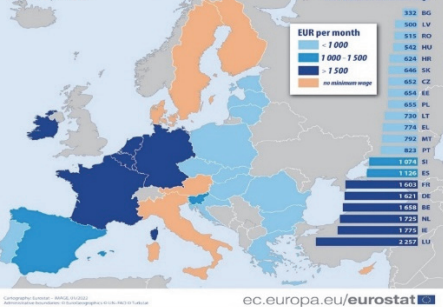
- 1 •Разпространяване на информация
- 2 •Оценка и преглед
- 3 •Запазване на равнището на защита и по-благоприятни разпоредби
- 4 •Транспониране и прилагане
- 5 •Влизане в сила

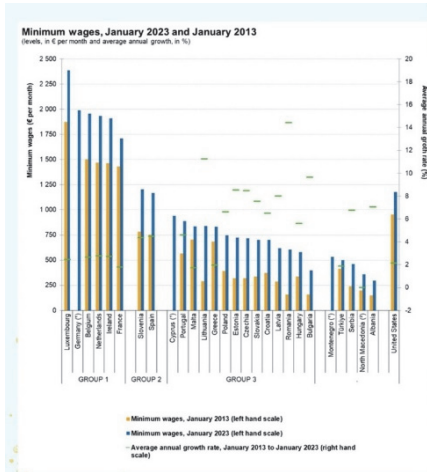
Minimum wages in PPS January 2022

Тази информация показва данните за минималните работни заплати, публикувани от Евростат на 28 януари 2022 г.

Minimum wages January 2022

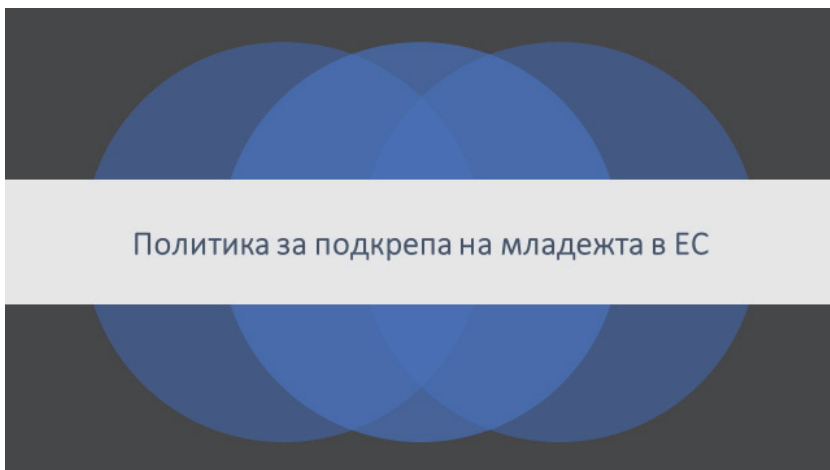

През януари 2023 г. минималните работни заплати в страните от ЕС варират от 399 евро на месец в България и до 2 387 евро на месец в Люксембург.

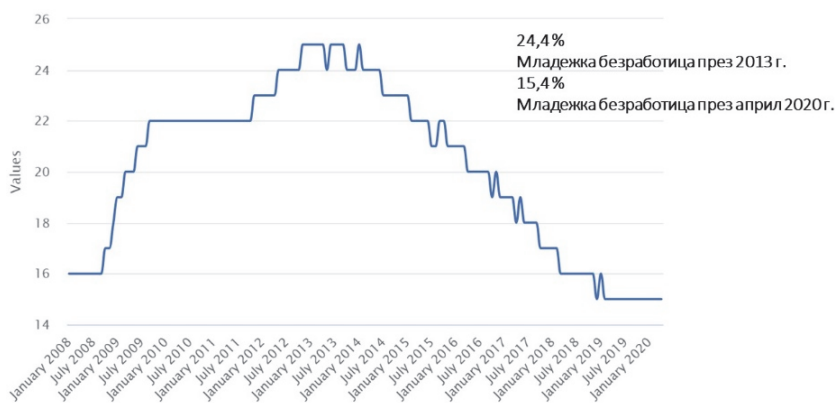
Тази диаграма илюстрира как нивата на минималната заплата варират в държавите-членки на Европейския съюз (ЕС); също така прави сравнение със ситуацията в страните кандидатки и САЩ.

Политика на ЕС в подкрепа на младежта

Ваня Велинова

Подкрепа за младежката заетост

Европейският съюз помага на държавите членки да се справят с това предизвикателство, като предлага:

мост към
работните места
— укрепване
на гаранцията за
младежта

ориентиране към
бъдещето на
политиката на ЕС в
областта на
професионалното
образование и
обучение

нови стимули за
чиракуването

ЕС укрепя гаранцията за младежта

Ако се регистрирате за гаранцията за младежта, в рамките на четири месеца ще получите предложение за работа, образование, чиракуване или стаж.

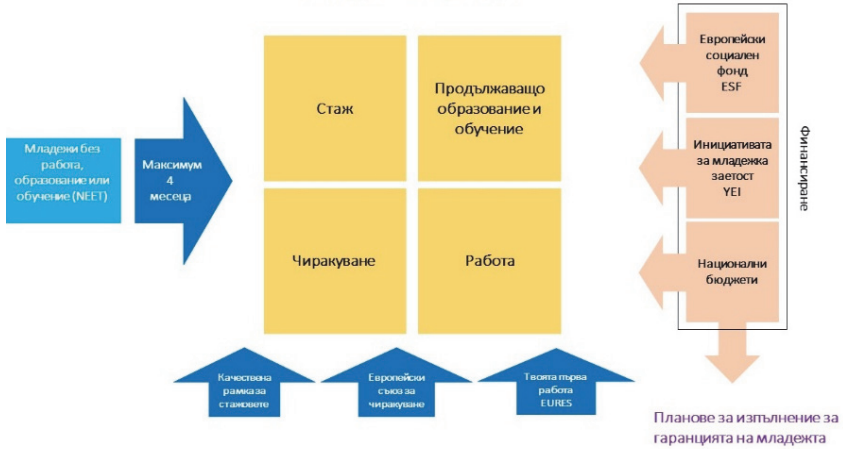
ЕС създаде гаранцията за младежта през 2013 г. и оттогава чрез нея повече от **24 милиона млади хора** са навлезли на пазара на труда.

Още по темата:

<https://www.economy.bg/featured/view/17920/Kakvi-vyz-mozhnosti-predlaga-Garanciyata-za-mladezhata-v-Evropa>

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=bg>

Младежка гаранция

Новият и подобрен мост към работните места ще:

Обхваща младежите на възраст между 15 и 29 години

Осъществи връзка с **нуждите на дружествата**, особено МСП, като осигури нужните умения — по-специално тези, нужни за екологичния и цифровия преход

Бъде по-приблизителен с по-широк обхват, насочен по-специално към групите в неравностойно положение

Осигури съобразени с **нуждите** съвети, насоки и наставничество

Ориентиране към бъдещето на политиката на ЕС в областта на професионалното образование и обучение

Професионалното образование и обучение (ПОО) помага на младите хора да се подготвят за първото си работно място и дава възможност на възрастните да придобият нови умения и да развият кариерата си. То ще бъде съществена част от подпомагането на младите хора да навлязат на пазара на труда по време на възстановяването. Комисията възприема нов подход към професионалното образование и обучение, като го прави по-модерно, привлекателно, гъвкаво и подходящо за цифровата ера и зеления преход.

Нови стимули за чиракуването

Чиракуването носи полза за всички участници:

- предприятията имат достъп до квалифицираната работна ръка, от която се нуждаят за бъдещето;
- младежите развиват своите умения и намират работа.

Действията на ЕС ще спомогнат за увеличаване на възможностите за чиракуване, например чрез стимулиране на подкрепата за МСП и мобилизиране на местните и регионалните органи. От създаването на Европейския алианс за професионална подготовка през 2013 г., той е допринесъл за разкриването на над 900 000 възможности за чиракуване за младите хора. Чрез подновяването му Комисията ще постави началото на нови ангажименти за цифрово и екологосъобразно чиракуване.

Например ЕС може да помогне за финансиране на:

Безвъзмездни средства за започване на дейност и заеми за млади предприемачи, схеми за наставничество и бизнес инкубатори

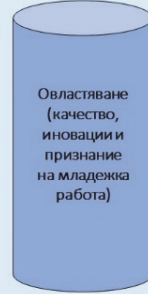
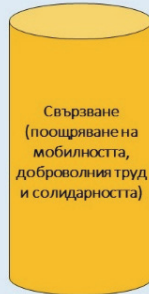
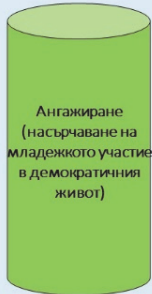
Премии за МСП за наемане на чирак

Обучения за придобиване на нови умения, необходими на пазара на труда

Европейска стратегия за младежта 2019 -2027 г.

Три стълба:

Главни цели на Стратегиата за младежта (2019 -2027)

11 цели:

- свързване на ЕС с младежта
- равенство между половете
- приобщаващи общества
- информация и конструктивен диалог
- психично здраве и благополучие
- придвижване на селската младеж напред
- качествена заетост за всички
- качествено обучение
- пространство и участие за всички
- устойчива зелена Европа
- младежки организации и европейски програми

Институции на европейската младежка политика

Европейска година на младежта

Мария Стоянова

„Европейска година на младежта 2022 г.“

(наричана „Европейската година“)

1

**Възвръщане на позитивните
перспективи за младите хора**

2

**Оказване на помощ на младите
хора за разработването на
конкретни възможности**

3

**Овластяване и оказване на
подкрепа на младите хора,
включително чрез младежка работа**

4

Да придобият съответните познания и компетентности и по този начин да станат активни и ангажирани граждани, вдъхновени от чувство за европейска принадлежност.

5

Включване на приноса на младите хора от различни среди във важни процеси на консултации.

Мерки

1

Конференции, мероприятия, както културни, така и други, и политически инициативи, насочени към младите хора за насърчаване на приобщаващ и достъпен дебат

2

Насърчаване на участието на младите хора и усъвършенстване на използването на съществуващите и новите иновативни инструменти, канали и програми, които дават възможност на всички млади хора да достигнат до създателите на политики.

3

Събиране на идеи чрез основани на участието методи с оглед на съвместното създаване и съвместното изпълнение на Европейската година.

4

Информационни, образователни и осведомителни кампании за популяризиране на ценности като уважението, равенството, справедливостта, солидарността, доброволчеството.

5

Създаване на пространства и инструменти за обмен във връзка с превръщането на предизвикателствата във възможности и на идеите в дела в дух на предприемачество.

6

Провеждане на проучвания и изследвания на положението на младите хора в Съюза и популяризиране и разпространение на тези резултати на европейско, национално или регионално равнище

7

Популяризиране на програмите, възможностите за финансиране, проектите, действията и мрежите от значение за младите хора.

scan me

Европейска гаранция за децата

Стефани Троянска

Същност и цели на инициативата

„Гаранция за детето“ е инициатива на Европейската комисия, която има за цел да гарантира, че „всяко дете в Европа, изложено на риск от бедност или социално изключване, има достъп до най-основни права като здравеопазване и образование“.

С цел предотвратяване и борба със социалното изключване предложението за инициативата подкрепя държавите членки в усилията им да гарантират на децата в нужда достъп до качествени основни услуги като:

Предучилищна подготовка

Образование

Здравеопазване

Хранене

Жилищно настаняване

Бедност и социално изключване

Социалното изключване е сложно и многоизмерно явление. Неговите основни причинители са недостатъчните ресурси и бедността, но също и липсата на равен достъп до стоки и услуги поради различни форми на неравностойно положение, което възпрепятства пълноценното участие в обществото.

Прекъсване на порочния кръг

Неравностойното положение и изключването в ранна детска възраст оказват влияние върху способността на децата да постигат успех на по-късен етап. За да се гарантира по-равнопоставено бъдеще за всички деца, от съществено значение е да се прекъсне порочният кръг на пренасянето на бедността и неравностойното положение от поколение на поколение.

Целева подкрепа: положителна промяна в живота на всяко дете

- Страните от ЕС следва да изготвят целеви национални планове за действие във връзка с гаранцията на децата. При идентифицирането на деца в нужда те следва да вземат предвид по-специално нуждите на:

бездомните деца

деца с увреждания или психични проблеми

деца с мигрантски произход или с малцинствен етнически произход (по-конкретно ромите);

деца, за които се полагат алтернативни грижи (особено настанените в специализирани институции)

деца в несигурна семейна среда

Инвестиране в бъдещето на децата

- Фондовете на Съюза са на разположение за подкрепа на мерки за справяне с детската бедност и социалното изключване и за реализирането на Европейската гаранция за децата.

За да се гарантира, че нито едно дете няма да бъде пренебрегнато, страните от ЕС следва:

- да разпределят адекватни ресурси от националните фондове и фондовете на ЕС, по-специално **Европейският социален фонд плюс** и **Европейският фонд за регионално развитие**.

- По целесъобразност да се използват REACT-EU, InvestEU и Механизмът за възстановяване и устойчивост.

За най-засегнатите държави: да се заделят най-малко 5 % от бюджетите на **Европейския социален фонд** плюс за борба с детската бедност и социално изключване.

Принос към социалните цели на ЕС

- **Европейски стълб на социалните права**

Европейският стълб на социалните права осигурява рамка за действия на равнището на ЕС и на национално равнище за справедливи и добре функциониращи пазари на труда и социална закрила и приобщаване.

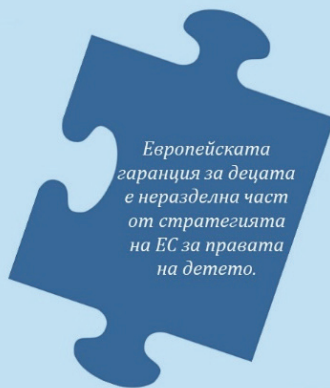
• Принцип № 11: Грижи и подкрепа за децата

„Децата имат право на достъпно и висококачествено образование и грижи в ранна детска възраст. Децата имат право на закрила от бедността. Децата от семейства в неравностойно положение имат право на специални мерки за насърчване на равните възможности.“

• **Стратегия на ЕС за правата на детето**

Всяко дете в Европа и по света следва да се ползва то едни и същи права и да живее без каквото и да било дискриминация и заплахи.

Европейската гаранция за децата е неразделна част от стратегията на ЕС за правата на детето.

- **Цел на ЕС:** Намаляване на бедността

До 2030 г. да има поне 15 милиона по-малко хора, в това число поне 5 милиона по-малко деца, изложени на риск от бедност или социално изключване.

Европейска гаранция за детето в България

От началото на 2022 г. в България започва да действа Европейската гаранция за детето. Страната ни е едно от седемте, в която проектът за нея се реализира пилотно. Програмата се изпълнява от УНИЦЕФ в партньорство с Министерството на труда и социалната политика в 10 общини на територията на областите Бургас, Сливен и Стара Загора. Чрез нея са подкрепени над 16 000 деца и над 10 000 родители, които са получили достъп до 4 вида услуги: патронажни грижи за бременни жени и семейства с малки деца, ранна детска интервенция, приобщаващо училищно образование и услуги за превенция и подкрепа. За реализацията на проекта в България са отпуснати 140 млн. евро.

- Общо 7 мобилни екипа са създадени за работа на терен с уязвими общности в рамките на пилотния проект „Европейска гаранция за детето“.

Задачата на мобилните екипи е да предоставят интегрирана подкрепа на трудни за обхващане деца и семейства, да картографират техните специфични уязвимости и да предприемат мерки за тяхното преодоляване.

- Подкрепата включва предоставяне на информация, консултиране, насочване към услуги, мерки за предотвратяване на отпадането от училище, улесняване на достъпа до здравни, образователни и социални услуги и помощи, разработване и изпълнение на програми за превенция на ранните бракове.

Мобилният екип в Сливен – мост между два свята

Във видеото можем да видим как специалистите, наети по пилотния проект „Европейска гаранция за детето“, помагат на семействата в един от най-големите ромски квартали в България.

<https://www.youtube.com/watch?v=oes8rMqakiY>

Справедлив екологичен и цифров преход

Петя Пенчева

Справедлив екологичен
и цифров преход, научни
изследвания

ГЛАВНИ АСПЕКТИ

Съдържание

- Основни цели и принципи на Европейския зелен пакт
- Справедлив екологичен преход
- Аспекти на екологичния преход

- Настъчаване на справедлив преход на всички равнища
- Справедлив цифров преход
- Бъдещето на труда
- "Хоризонт Европа"

Основни цели и
принципи на
Европейския
зелен пакт

СПРАВЕДЛИВОСТ

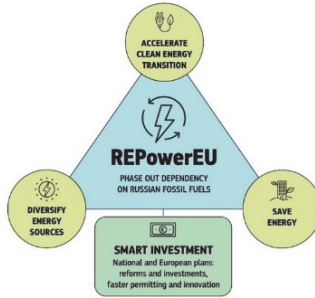
СОЛИДАРНОСТ

Teaser European Green Deal package

REPOWEREU

PLAN

Справедлив екологичен преход

Аспекти на екологичния преход

Комисията

извършва проучвания и анализи

3 "Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване"

Съвместния изследователски център (JRC)

ДОКЛАД ЗА СТРАТЕГИЧЕСКО ПРОГНОЗИРАНЕ ОТ 2022 Г.

Насърчаване на справедлив преход на всички равнища

разработване, прилагане и мониторинг на политики за справедлив преход и свързани с тях действия

КОМИСИЯ

европейските социални партньори

платформа за справедлив преход

промишления форум

Европейския алианс за справедлив преход в ЕС

Справедлив цифров преход

В контекста на цифровото десетилетие и в подкрепа на европейските цифрови права и принципи

- Комисията извършва анализи и изследвания относно аспектите на цифровия преход в политиките
- Комисията работи със заинтересованите страни по отношение на целите

Бъдещето на труда

да се задълбочат познанията за бъдещето на труда и за социално-икономическото измерение на цифровата трансформация

проекта *Futurejobs*

Комисията работи по разширяване на проекта, за да се оценят полезните взаимодействия между екологичния и цифровия преход

създаване на пространство, в което заинтересованите страни да общуват във връзка с пропуските и възможностите за финансиране по отношение на бъдещето на труда

ERA Future Work

Принос към програма ''Хоризонт Европа''

**РАМКОВАТА ПРОГРАМА ЗА
НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И
ИНОВАЦИИ С БЮДЖЕТ ОТ
95.5 МЛРД ЕВРО**

ГД "Трудова заетост, социални
въпроси и приобщаване"
допринася за програмирането,
изпълнението и управлението на
Хоризонт Европа

Участие в изготвянето на стратегическите планове за "Хоризонт Европа"

Участие в ръководството и разработването на работната програма за култура,
творчество и приобщаващо общество

Включване на аспектите свързани със заетостта, уменията и социалната сфера

Извършване на прегледи на политиката и и проучвания относно ролята на научните
изследвания и иновации за справедлив екологичен и цифров преход

Осигуряване на обратна връзка

Допълнителни материали към презентацията:

<https://www.youtube.com/watch?v=16R9aVCIEM> – Teaser Green
deal package

<https://www.youtube.com/watch?v=0YA0Mzf9MKA> – REPowerEU

Научен редактор: Сийка Ковачева

**Развиващият се проект за европейска социална политика.
Погледът на студентите**

Българска, първо издание

Предпечатна подготовка: Георги Ташков

Пловдив, 2023
ISBN 978-619-202-876-3 (web)